

TELEGRAFUL ROMANU

Nr. 20. ANULU XIV.

Telegrafulu esu de doue ori pe septe-mana: joi'a si Duminec'a. — Prenume-ratiunea se face in Sabiu la espeditur'a foiei pe afara la c. r. poste, cu bani ga'ta prin scrisori francate, adresate catra espeditura. Pretulu prenumerati-unei pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a. ear' pe o jumetate de anu 3. fl. 50. Pen-tru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

tru provinciile din Monarchia pe unu anu 8 fl. era pe o jumetate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. si tieri straine pe anu 12 pe 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Inseratele se platescu pentru inteia ora cu 7. cr. sirulu cu litero mici, pentru a doua ora cu 5 1/2 cr. si pentru a treia repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Sabiuu, in 10²² Martiu 1866.

Sabiuu 9 Martiu. Precum ni se spune din parte com-petente, Consistoriulu metropolitann apelatoriu se va tine in septema-n'a dupa Duminec'a Stului Tom'a pentru prejudecarea si aducerea de sentintia finale in cause matrimoniale din Eparchiele Aradului si Caransebesiului, si apoi se voru celebra si consultari sinodali intre Archierei, pentru de a aduce la norma obiectele de mai mare insem-natate, care taia in vietii Ierarchiei intregi a Bisericeii greco-resar-itene de nationalitate romana, si care trecu peste sfer'a activita-tii unui Metropolitu seu unui Episcopu, caci dice Canonulu: ca E-piscopiloru unei natii se cuvine a cunoște pe celu dintaiu (Mitro-politu) intre densii, si a socoti pe elu de capu, si fara sentintia lui sa nu faca nimicu de mai mare insemnatate, ci numai acele, care se cuviniu Episcopieloru sale, si sateloru celoru de subt ele. Dar nici Mitropolitulu sa nu faca nimicu de mai mare insemnatate fara sentintia tuturor Episcopiloru, caci asi'a va fi concordia, si se va mari Dumnedieu. — Si asi'a acestu Sinodu va fi alu patruea la Mitro-poli'a nostra greco-resaritena de nationalitate romana. Sinodulu I au fostu in 6 Martiu a. tr. pentru alegerea noului Episcopu alu Caransebesiului; alu II in 12 Augustu a. tr. spre publicarea inta-ririi alegerii sinodale si a denumirii preinalte maiestaticice a Archi-mandritului Ioann Popasu de Episcopu alu Caransebesiului, si spre pregatirea celoru de lipsa pentru hirotonirea lui; alu III in 16 Au-gustu a. tr. ce cuprinde trecerea in vietia a Mitropoliei si Episco-pieloru nostre greco-resaritene de nationalitate romana, si fisarea principiale a unoru obiecte bisericesci, scolari si fundatiunali de mai mare insemnatate.

La istori'a cestiunei unguresci a nationalitatiloru.

(De unu slovacu.)

Sub acestu titlu diurnalulu „Zukunft“ aduce unu articlu, care nu va fi fara interesu a-lu impartasi si lectoriloru nostri in ur-matoarele:

„In cas'a de josu a dietei Ungariei se afla deputati, cari 'si au datu cuventulu de onore alegatoriloru sei slovaci si russini, cum-ca voru lucra pentru egal'a indreptare a nationalitatiloru Un-gariei. Candu a ajunsu cas'a de josu la votarea respectivului pa-sagiu alu adresei, densii se paru a si fi uitatu promissiunea data. Espresiunea „magyar nemzet“ dupa opiniunea acestoru domni aru insemna complexulu tuturor nationalitatiloru, si prin urmare n'aru eschide pre nici o nationalitate a Ungariei. Totusi Lón y a y si alti li-au datu a intelege destulu de esiaru, ca magiarii si astadi esprimara cu acelu cuventu chiaru acelu conceptu, pre care ei dela an. 1700 incóce se indatinéza a-lu impreuna cu acela-si. Chiari-ficarea acestei impregiurari e scopulu acestui articlu.

De ore ce operatiunile dietei din an. 1826 lamurescu mai bine espresiunea „magyar nemzet,“ voiu a atrage atentiunea toturiloru impartasitoru, la acelea-si.

In siedintia a XLIV din 28 Ian. 1826, se ceti elaboratulu gravaminelului limbei, in care se plangu asup'a acelei impregiurari, ca limb'a magiara inca n'a devenitu la universalitate oficiale si po-porale in „tier'a unguresca“, si observa, ca acestu reu (?!) e de a se ascrie nemarginirei limbei germane si slave. Suntu destule mij-loce si ocazioni indemana, de a-si insusi limb'a magiara, de ore ce aceea acum de ani e prescisa ca limba a instructiunei. Petitionarii nu afla nici unu impedecamentu in universalitatea limbei magiare, nici chiaru in aceea impregiurare „quod copiosa nationum a-liaru in regno hoc degentiun juvenus*) cerce-téza scólele, de orece densii cugetau, ca tinerimea nemagiara de ac-um inainte are a studiá limb'a magiara cu acea diligintia, cu care studiá mai inainte pre cea latina. Se determina deci usulu univer-sale alu limbei magiare pentru dicasteriele bisericesci si politice, incependu dela reg. locutiintia pana le notariatulu comunale, si pen-tru tóte scólele, de la universitati pana la scólele comunali.

Acésta determinatiune pareá a atinge si pre slavii sudici, de aceea ablegatulu cetatii Fiume in siedintia a LIV. din 11 Fauru pro-

testa in contra-i cu o vorbire energica si pretinse, ca acesta de-terminatiune sa nu se estinda si asup'a slaviloru sudici (de media di).

Totu in aceea siedintia la cuvintele din § 56 „quo peric-ulosu huic alienarum linguarum (a celei germane si slave) torrenti limes ponatur“ presiedintele face motiunea, ca aceste sa se lase afara, observandu: ca acestu to-rinte (a aceloru alte limbe) densulu i se pare periculosu, ba a-cestu torinte l'au aflatu si strabunii in Ungari'a, fara de a fi fostu causatu pana acum tierci vre-unu pericolu; de cum va se va re-stringe in sa cu forti'a, atunci va deveni periculosu si acésta cu atatu mai vertosu, cu catu aci nu e a se trata numai cu unu idi-omu singuratecu, ci cu concetatiuni de limbe diverse, cu cari tre-buie sa traimu in concordia, din care cauza sa nu se aplice con-tra loru nici unu mijlocu astringatoriu (sila) in respectulu limbei. Totusi contr'a acestei vechi ratiuni intiepte se scóla deputatulu Siopronului si dise urmatoarele cuvinte caracteristice: „Lim b'a magiara nu enici de catu unu tesauru mai micu alu tierci, decatu in sa-si constitutiunea, si precum el unu vrea sa fia magiaru fara con-stitutiune, asi'a nu vrea nici constitutiune fara limba magiara! In fine dechiaru: ca poporulu Un-gariei de susu e de a se astringe si cu mijloce silnice la studiarea limbei magiare, ca sa scia ca se tine de acésta tier-a (magiara) si sa nu se plece catre aceea alu cá-rei idiomulu vorbesce; in fine dise, ca nobilimea Un-gariei de susu e de origine magiara**) si numai prin comunicatiune cu slavii s'au desmagiarisatu. (Va urma.)

Revista diuaristica.

„W. A.“ dice ca judecatiile date asup'a adresei la rescrip-tulu din 2 Martiu suntu preste totu luate, rezervate. Se vede ca lumea nu e aplecata a aserie o insemnatate practica si nemijlocita fatia cu decursulu desbateriloru. Suntu páreru cari privescu in a-dresa numai si numai unu felu de reservatiune teoretica, carea fi-inda au purcesu din unu principiu abstrasu de dreptu, eara nu-mai cu principulu are de a face. De insemnatu este ca Hirnök crede a puté constata, ca argumentatiunea din adresa se póte privi de debila. Debilitatea acésta e ceea ce liniscesce pe publicu, caci din norocire o partida singuratica, fia aceea catu de conside-rabila, nu e in stare de a aduce tier'a in conflictu cu nisuintiele cele adeveratu legale ale corónei si prin urmare de a face, cá diet'a sa ajunga de nou la acelu punctu, in care sa fia silita a in-trerumpe negociatiunile. Acésta aru fi astadi parerea cercuriloru considerabile asup'a adresei si asup'a situatiunei.

„Const. Oest. Ztg.“ vede in proiectulu de adresa numai unu incidentu, care nu are nimic'a cu lucrulu in sine si care nici nu ingreuna si cu atatu mai putinu impedece cursulu desbateriloru a-sup'a complanarei. Ea inca privesce in adresa o reservatiune de dreptu a dietei unguresci contra aceloru urmari, cari si aru puté de-duce pe viitoriu din tratarea nenormala a cestiuniloru pendinte, care tratare in sa e neaperatu de lipsa, imperativa, in momentele de fatia. Rescriptulu regescu au aretatu pe fatia necesitatea unei asemenea tratari, nici diet'a nu trebuie sa tréca cu vederea impregiurari factice, dara de alta parte in principiu nu recunósce ca corón'a aru fi indreptatita de a parasi calea prescisa constitutiunala. Const. Oest. Ztg. se crede indreptatita a fi de parerea a-césta, pentrucu proiectulu au aflatu de bine si de lipsa de a pre-mite reservatiunii acelei'a, asecurarea, ca diet'a se recunósce obli-gata de a respunde in data la partea cea meritória a rescriptulu regescu, si in specie la tem'a afaceriloru comune si la revisiunea a-celei parti a legiloru din 1848, in data ce comissiunea concediata cu preconsultarea acestoru va fi gat'a.

„Presse“ vorbindu despre a dou'a adresa dice: Rescriptulu au datu populatiuniloru tieriloru ereditarie a imperiului liniscirea, ca

*) Din acestu pasagiu se vede, ca inca si atunci locuitorii nemagiari ai Un-gariei se numeau „natiuni.“

**) Dóra si Radvansky, Jesensky, Lehocky, Benicky Trstansky, Ivansky, Podmanicky, Seitovski, Rudnasky s. a.?! Nu ya sa dica acésta a in-tórce istori'a pre dosu?

drepturile lor constituționale și interesele lor politice condiționate de unitatea imperiului nu voru fi sacrificate unei concesiuni prea estinse față cu Ungari'a; Europ'a civilizată însă au pututu să se convingă, că deca cum-va impacarea nu s'aru putea, vin'a numai cade pe coróna, care nu au lipsitu a tinde mân'a de impacare, ci aru cadé numai și numai pe cerbicosi'a celei lalte părți. Și in adeveru in opiniunea publica a Franciei, Angliei și a Germaniei ne-prussiane vede omulu, ca s'a făcutu o schimbare, carea nici decum nu e favoritoare teoriiloru celoru cerbicoșe ale conducătoriloru magiari.

Mai departe arata Presse ca Deák și pune in desiertu tóta trud'a, că sa refrânga in adres'a a două motivele aduse de rescriptu și recunoscute de toti politicii practici și moderati de dincolo de Lait'a. Nu ca dóra ceea ce au esitu din pén'a celebrului capu de partida nu aru cuprinde și câte unu adeveru și câte ce-va nou, de-si s'aru puté sustiné, mai multu cu dreptu decâtu fără dreptu, ca, ceea ce e adeveru in adresa, nu e nou și ceea ce e nou, nu e adeveru.

Reulu nevindecabilu alu lui Deák stă in alegerea punctului de manecare. Și cu câtu suntu mai drepte argumentatiunile pe basea acestei premise false, cu atât'a trebuie sa fia consecintiele din acelea. Retacirea in alegerea punctului de manecare se cuprinde in armatórele: Deák privesce regularea cestiunei unguresci, de unu procesu, pre candu in realitate se tratéza de o impacare. Elu ignoréza factulu, pre care cuventulu de tronul lu constatéza și pe care adres'a cea d'antâiu l'au primitu destulu de otârîtu. Cine dice însă impecare (complanare), acel'a dice, ca jertfese o parte din dreptulu seu adevératu séu numai parutu in favórea celei lalte părți. Cine pórtu unu procesu cauta sa și ajunga scopulu seu prin aceea, ca si argumentéza dreptulu seu inaintea judecatoriului pe câtu numai i se póte. Cine vrea însă sa se impace, sa uita numai, firescu lucru, sa nu pérda mai multu de câtu e de lipsa sa pérda. Ce-va însă la tóta intemplanrea trebuie sa céda, pentruca altmintrea nu e impacare, ci processu séu simpla rugare. Ungari'a nu póte sa pórtu procesu cu regele seu și nu póte nimenea presupune, ca corón'a si va negá pretensiunile de esistintia, celu mai d'antâiu preceptu alu ratiunei de statu, pentruca se róga de asiá ce-va diet'a ungurésca, pre lângá espunerea opiniuniloru sele despre continuitate de dreptu. Deja cu primirea impacárei, in principiu, au renunțiatu (Deák) la călile aceste nepractice și fără de rezultat. Elu au recunoscutu aceea ce se dice cu: do ut des, facio ut facias, de punctu de manecare alu tratárei; cu principiulu acest'a nu se potriveste, a cere totu si a nu promite nimic'a.

Eveneminte politice.

Sabiiu in 9 Martiu.

Ce amu avé mai insemnatu pentru astadata din tíera amu trecut sub rubricile: Sabiiu.

Din diet'a din Pest'a aflámu ca in sied. din 19 Martiu n. s'a cetitu proiectulu de adresa, de care referirámu pe scurtu in nrulu trecut. Unu numeru insemnatu de deputati vrea că sa se priméscu proiectulu fără desbatere, cu tóte aceste Bartalu vorbí o ára intréga. Facendu-se dupa aceea votare nominala s'a primitu proiectulu. 56 deputati au fostu absentu și unulu nu au vrutu sa voteze. Desbaterea speciala inca fú de totu scurta, căci se finí in aceeași siedintia. Déca s'a impartásitu séu nu adres'a si casei magnatiloru, nu scimú pâna in momentul de fatia.

Díuariele din Viena a privescu in ordinatiunea regelui prussianu, carea norméza penalitatea celoru ce voru fi pentru altu suveranu afara de Imperatul Austriei și regele Prussiei in ambe ducatele dela Elbe, séu voru vatemá pe cesti doi suverani — de, o provocare cátra Austri'a, pentruca cestia din urma nu persecuta pre Augustenburgi — și de aceea acele díuarie sufla necontenitu in trambiti'a de resboiu.

In Boemia e unu fenomenu politico-socialu insemnatu și adeca escesele cele multe contra jidaniloru. Regimulu s'a vedíutu silítu a publicá in mai multe districte dreptulu statariu.

Despre conferintiele din Paris ne spunea Zukft o scire momentósa. La desbaterea: déca e a se sustiné principiulu unirei in principatele romane séu ba, s'a stracuratu și parerea reprezentantului rusu, ca aru fi bine sa vina Stirbei, iar a reprezentantului austriacu, ca aru fi potrivit Bibescu pe tronulu Romaniei.

Din óre care parte sa se fia propusu cu acea ocaziune fiíulu alu doilea a lui Victoru Emanuilu Amadeu, incontr'a cărei propunerí reprezentantulu Austriei sa fia protestatu energicu.

Sabiiu. 9 Mart. In nr. 16 alu foiei nóstre anuntiaserámu publiculni nostru, ca siedintiele universitáției natiunale din Sabiiu șuntu amanate. „Hrm. Ztg.“ de eri da publicitáției actulu resultatu din acele siedintie, in cestiunea de dreptulu de statu transilvanu, carele este o nóu'a reprezentatiune cátra Majestatea Sea Imperatulu. Eata ce dice Hrm. Ztg. etc. despre acelu actu:

„Universitatea natiunala si-a tñutu de datoria, cá luandu ansa din tramiterea de deputati la diet'a din Pest'a, concessa prin pr. in-rescriptu regescu din 25 Decembre 1865, sa si depuna ideile sele

de dreptu, temerile sele in privintia acestui'a și rugarea sea, inaintea iubítului ei Imperatu și Principe alu tíerei, inaintea căruí incredere e o datoria de cetátienu și dreptulu și afla totudeun'a scutiirea sea și Préinaltu căruí'a provediti'a Ddieésca i-a datu missiunea acést'a sublima și grea.

„Actulu testéza cu istori'a dreptului și cu legea in mána, ca Transilvani'a are dreptulu și trebuinti'a de a fi și mai departe tíera a imperiului de sine statátore și tinalóre de coróna ungurésca.

„Reprezentatiunea“ „tine tare de art. XIII din 1791. De universitate Nationis Saxonicae aliisque Sedium, Civitatum et Opidorum in gremio ejusdem Nationis existentium Communitatibus in legali activitate ac libertate conservandis, emanatu din stravechiulu temeiu contractualu alu natiuniloru recepte transilvaue și consacratu prin sanctiunea coróniei și carele fára de voi'a natiunei e nestramutabilu.

„Ea tine tare de preagratiós'a promissiuine a Majestatei Sele c. r. apostolice, ca adeca nici chiaru prin concederea reprezentárei Ardélului in diet'a ungurésca, nu se va alterá nici decâtu sustarea in dreptu a legiloru pâna aci emise.“

„In fine ea e suportata de aceea incredere, ca Majestatea Sea nu va concede nici odata vre-o schimbare in dreptulu natiunei sasesci, fára conlucrarea și aprobarea acestei prea credincióse universitáti, cá singurulu organu legalu alu in tr'egei populatiunii a pamentului sasescu.

„Inchiéie cu omagiala și piós'a rugare, cá Majestatea Sea prin grati'a Sea parintésca sa garanteze influint'a Ardélului asup'r'a transformárei constituționale de dreptu a imperiului, neangustata, si sa reserve cestiunile de uniunea Transilvaniei cu Ungari'a, respectandu preagratiósu reprezentatiunea nóstra pré umilita din 6 Noembre 1865, — consultárei și deciderei constitutinale a dietei transilvane dupa competintia legala a acelei'a.“

Dintre muntii apuseni in 1 Martiu 1866

Tóte plasele populatiunei din Transilvani'a se ocupa acum de afacerile alegeriloru de deputati conchiamati la diet'a din Pest'a.

Mai inainte de a pásii la descrierea alegerii deputatulu Abrudanu trebuie se amintescu, spre orientarea on. publicu ca dupa regulamentul legiloru din 1848, privitoriu la alegerea acést'a — opidulu Rosi'a inca se tine de Orasiulu Abrudu, și prin urmare e indreptátita la alegerea deputatulu Abrudénu. —

Domnulu Jude primariu din Abrudu a conchiamatu Centumviratulu Abrudanu la o conferintia —, dar fára cá acést'a sa scia, ca aceea conferintia ce feliu de caracteru va sa aiba? se intelege ca cu scopu politicu — voiu sa dicu ca frati magiari au sciutu mai inainte, pentruca li s'au spusu prin patronii lor, cari au umblatu din casa in casa, din care cauza unii dintre centumvirii romani — nefindu pe acasa in díu'a conferintiei nici ca potura luá parte la acea conferintia. Acést'a au placutu fratiloru magiari, ba li s'a ingrasiatu inim'a, și vedíendu-se ei acum'a si cu ocaziunea acést'a — in elementulu lor de dispunere și suprematie — dupa cetirea regulamentului — au pasítu numai decâtu la alegerea comisiunei centrale, care la propunerea presiedintelui s'au alesu din magiari și romani, însă asiá cá majoritatea au cadíatu pe partea fratiloru magiari (se ntiielege, ca cine imparte parte-si face); — de-si centumvirii romani din Rosi'a n'au fostu chiamati la conferintia acést'a — afara de 1—2, nu sciú dupa ce regulamentu. — Lasu a mai pomení și aceea: ca din bunavointia și grati'a fratiloru magiari, in comisiunea centrala dintre románi s'au alesu totu astfeliu de individi, carii parte din nepricepere parte din indiferentismu, putínu se intereséza și facu ce-va pentru natiunea romana, afara de 2 T. și B. carii și pâna aci: prin pacitatea, influintia și zelulu lor natiunala au lucratu in interesulu natiunei romane. —

Comisiunea acést'a astfeliu compusa, dupa placulu fratiloru magiari, nu sciú dupa ce § alu regulamentului de alegere au decisu, ca afara de onoratorii și meseriesii, cari lucra regulatu meseri'a — numai acel'a póte fi alegatoriu, care platesce dare de case 75 xr. v. a. — pâna candu noi scimú ca in sensulu regulamentului respectivu, acel'a care are casa și masa ori proprietate de 300 fl. v. a. ca cetátienu in cetate e indreptátitu la alegere. Acést'a decisiune — dupa parerea nóstra — e in contr'a regulamentului de alegere. — Dupa acést'a s'au alesu comisiunile conscriítore de trei, in care s'au viritu ici colea și câte unu románu, dar totu de plas'a celoru de susu. Comisiunile aceste au comisú cele mai mari ilegalitati — fatia cu instructiunea de alegere —, conscriindu mai pe toti magiarii, cari nu au nici o proprietate, și suntu asiá dicendu óre căti numai nisce proletari, ne avendu nici unu titlu de dreptu la alegere —; și din contra reieptandu pre cei mai multi románi cu proprietate de 1000 pâna la 3000 fl. v. a. — cum s'au intemplat p. e. in partea cea din susu a Cornei (unu crángu alu Abrudului) unde suntu celu putínu 120 proprietari, care aru puté fi indreptátiti la alegere; și prin uneltirea Dni B. F. s'au inscriu in list'a de alegere numai 8 dí optu alegatori romani —; postimú din 120 de alegatori s'au inscriu 8 acést'a e dreptatea ce ni-o dau confrati nostri — Dómne! dar totu asiá o sa mérga acést'a pâna in finitu?

— Ce se atinge de votisare Români din Abrudu, Rosi'a și Corni'a vedindu toate aceste, dar de alta parte vrendu a remané consecinți cu procederea lor de mai înainte, — s'au refuzat unanimu dela ea, ne luandu parte la alegere afara de unulu fiulu periciunii, care dorere! fiindu inteligent — si-au vendutu consciința sea pentru unu blidu de cr. . . . și unu pocalu de vinu; că și Isavu dreptulu de anti'a nascere pentru unu blidu de linte si-au votisatu pentru deputatulu magiaru — acestui'a i-au mai urmatu unulu din nesciintia, pe care l'amu vedutu venindu beatu dela alegere; acestu inteligent aru merita de a-lu face cu numele cunoscutu; insa modesti'a nu ne earta, decâtu ca tempulu lu va descoperi. Romanii din Abrudu, Rosi'a și Corni'a au insinuat unu protestu comisiunii alegatore, care se alatura aci prin Dni Nicolau Mestecanu Parochu, Gerasimu Muncacianu juratu și Ioann Barbu, prin care si-au justificatu refuzarea dela alegere. Nu pociu sa nu amintescu cumca acesti Dni sunt nisce romani forte zelosi, carii nici odata n'au crutiatu osteneța și jertfe pentru interesulu natiunii și cu deosebire D. Parochu Nicolau Mestecanu din Rosi'a, care pre langa implinirea misiunii sale cei sante de parinte sufletescu — cu ocaziunea conscrierii alegatorilor din Rosi'a, si-au datu tota sil'nti'a, că sa se conscrie toti cei indreptatiti din Parochi'a sea. Deputatulu abrudenu, alesu din partea fratilor magiari e Dionisiu Szeles.

G— u.

Onorata comisiune alegatore!

Subscriții alegatori de nationalitate româna din opidulu Abrudu, Corni'a și Rosi'a (Verespatak) venim a incunoscinti'a onorat'a comisiune alegatore ca noi nu putemu a luá parte la alegerea de deputatu pentru diet'a conchiamata pe 10 Decembre 1865 la Pest'a din urmatoarele motive.

a) pentruca noi tinemu strinsu la determinatiunile p. n. diplome din 20 Octombore 1860 proclamata de Majestatea Sea Imperatulu Austriei și marele Principe alu Transilvaniei că lege fundamentala de statu, care recunósce și garantéza autonomi'a Transilvaniei, că a unei tieri cu totulu independinte de Ungari'a in sensulu constitutiunii patriei și a legiloru ei de mai înainte.

b) pentruca acésta pré inalta diploma prin dieta constitutiunale a marelui Principatu Transilvani'a de Majestatea Sea pe 1 Iuliu 1863 in Sabiu conchiamata, in forma de articulu de lege s'au inarticulat in legile patriei, și ca atare prin Majestatea Sea Imp. Austriei și marele principe alu Transilvaniei cu datu din 26 Octobore 1863 sanctionandu-se, au devenitu unu actu bilateralu de Statu și indeobscu obligatoriu recunoscutu de atare și prin préinaltulu rescriptu din 25 Decembre 1865 prin care se concede Transilvaniei de a tramite reprezentanti la diet'a Ungariei pe 10 Decembre 1865 la Pest'a conchiamata.

c) pentruca referintiele de dreptu publicu a marelui Principatu Transilvani'a cátra intregulu imperiu, pentru care sa accentuédia necesitatea tramiterii deputatiloru Transilvaniei la diet'a din Pest'a, prin actele urmate pe temeiulu préinaltei diplome din 20 Octobore 1860 că lege fundamentale de statu se afla regulate: da chiaru déca in acestu respectu aru mai fi ce-va de doritu precum și este; pertractările cerute in asta privintia in intielesulu de dreptu constitutiunale numai in virtutea legiloru patriei nóstre transilvane independinte dela alte tieri in dieta propria prin iniciativ'a corónei, ori prin iniciativ'a dietei se potu suscepe și completá, din care cauza

d) diet'a Ungariei nu are competinti'a legelativa asupr'a Transilvaniei in nici o privintia, prin urmare nici in privintia negociiloru ce din respectu cátra tierile imperiului dincolo de Lait'a s'aru privi de negociu publice.

e) pentruca chiamarea Transilvaniei la diet'a din Pest'a se face pe temeiulu articulu alu II-lea din 1848, care eschide principiulu egalei indreptáti politico-natiunale, și stá in apriga contradictiune cu legile dietei din Sabiu din anulu 1863, aduse in privintia indreptáti natiunii române cá natiune politica.

f) pentruca caus'a pentru care natiunea româna transilvana și poporulu munténu din care facu parte subscriții alegatori au redicatu arma in anulu 1848 se eprinde parte mare și incitatulu articulu de lege, vis-a-vis de care ne și lipsesce totu momentulu care ne-aru respandí ingrigirile de prejudetiu pe acelu casu, déca pasindu de pe terenulu de dreptu, in care ne este asecurata atáto indreptáti natiunale, cátu și indreptáti patriei, ne-amu demite la alegeri și amu participá la diet'a din Pest'a.

Din causele premise deci candu ne dechiarámu a nu luá parte la alegere, ne rugámu totu odata, cá acésta a nóstra dechiaratiune subscernandu-se dimpreuna cu protocolulu de alegere sa se aduca la Préinal't'a cunoscia a Maiestáti Sele c. r. apostolice imperatorulu Austriei și Marele Principe alu Transilvaniei.

Abrudu Rosi'a 6 Martiu 1866.

(Urméza un'a suta și optu dieci subscriptiuni.)

O r a d e a m a r e 10 Martiu.

Fratii români, cári au propusu alegerea Dlu Emanuilu Goszdu

de ablegatu in comitatulu Bihariei, și voru aduce áminte, ca noi numai asiá ne-amu inoitu in acésta alegere: déca DSea și va dechiará alipirea cea mai adanca cátra natiune, și nationalitatea nóstra. Altmintrelea alegerea acésta a DSele, cu inapoierea filorulu nostri propusa, n'amu partinit'o; pentruca locuindu in Pest'a, nu cunósce durerile nóstre; iara despre alta parte compatriotii unguri, au cei mai emininti oratori, și publicisti, spre apararea nationalitáti magiare, și suprematisare. Deci nici decâtu nu se afla necesitati, chiaru pentru interessulu nationalitáti se, de ajutoriulu ablegatorulu români. — Mai mare lipsa avemu noi de partinire, și a-perare; cáci compatriotii magiari nesciindu-ne limb'a, și datinele, la cea mai mica fapta a nóstra privescu cu spaima, și cu aceea suspitiune, cá si cum noi, candu graim, și dupa puterile nóstre facemu ce-va in interessulu egalei indreptáti, amu lucrá pentru desbinare, și ce e mai multu! pentru infintiarea Daco-romaniei — care este o inventiune reutaciósá, in anulu 1848 spre invinuirea nóstra fabricata, insa in Istori'a stralucitulu Papiu Harianu barbatescu combatuta și demintita. Dicu: noi cei cu nedreptulu suspitionati, avemu lipsa de apararea nationalitáti, și proptirea barbatiloru, prin noi insusi alesi, incredintiati și tramisi la dieta, nu altii, nu nationalitatea prépolinte.

Români, Preotii cei bravi din cerculu Tinc'a (Tenke) in-barbatati, insufletiti, și ajutati prin neobosit'a staruintia a Dlu Simeonu Bic'a, prélaudatulu vicariu episcopescu a diecesei Aradane — cu dorinti'a a-perarei a numelui natiunale, egalei indreptáti, și asiá infintiandei fratietáti adeverate, au alesi de reprezentante românu pre Ilustritatea Sea Dlu Emanuilu Goszdu.

Condeifulu meu nu e in stare a descrie zelulu, barbatia, și invapaierea romaniloru din Tinc'a la alegerea Dlu Goszdu — presupusulu a-peratoriu a interesseloru patriotico-natiunale — cu fapta, și pericolulu vietii sale, de dóue ori contestate! — Eii au suferitu caldura, frigu, fómete, sete, amenintiári, și chiaru și ucideri dela partid'a contraria; n'au primitu bani, beutura, pamenturi, ajutoriu de lemne, și alte daruri, dela proprietariulu pamenturiloru, a regalatorulu, și paduriloru. S'au abnegatu pre sine insusi, numai cá sa aiba ablegatu romanu, și a-peratoriu zelosu la dieta!

Si ce castigara romanii Tincani prin atátea sacrificie? O dechiaratiune, in contr'a numelui și simtiului comunu a tuturor romaniloru — prin Ilustr. Sea Dlu Emanuilu Goszdu, mai deunadi, in cas'a reprezentantiloru facuta, ca adeca, Ilustr. Sea si in numele consotiloru ablegati marturisesce: a nu fi adevratu, ca sub numele natiunii magiare nu s'aru intielege și natiunea romanésca, ce atát'a insemna: cá romanii din tier'a unгурésca, Banatu (póte și cei din Transilvani'a) si-au perdutu numele dela stramosii sei ereditatu. Ei nu facu natiune fiindu poporu nomadicu — sub numele propriu — netoleratu și — contopitu in esistinti'a natiunii magiare! — Cam asiá au vorbitu și altu ablegatu romanu, in diet'a din 1848 — pentrece au și trasu asupra-si ur'a comuna a tuturor romaniloru. — Adevratu! frumósá propasire facemu atunci, candu Maiestatea Sea Imperatulu Austriei, nu de multu recunósce și decretá pre romani de natiune constitutiva a Transilvaniei! candu cuprindemu in tiéra tinuturi mari și curatu romanesci, avemu beserici Ierarchii preste Ierarchii, literatura, novele, scoli, nume romanu de un'a mie siepte sute și cáti-va ani, intre atátea furtuni grele pastratu.

Decum'va in Istori'a strabuniloru romani, n'affámu esemple insufletitóre — pentru nationalitate și vrednice de imitatiune! — le vedemu in portarea generósei natiunii unгурesci, care și constringe toate poterile sale spre a-si intái numele, esistinti'a in Europ'a, a-si castigá suprematia — in tiéra. Ea-si infintiá academia literaria, musee, teatruri natiunale, și multime de institutiuni; limba latina, chei'a generala a tieriei, paladiulu tuturor natiuniloru, și tesaurulu sciintieloru classice, cu totulu o eschise din afacerile tieriei, și astadi — cá si natiune n'are ce dori mai multu, numai cá — precumu voiesce D. Goszdu — sub numele magiaru sa se intielega și celelalte nationalitati. — Consecintiele acestui pasu voru fi nenumerate, și noi astadi inca cei debili, cá romani, ne putemu culcá, sa dormim somnulu celu de mórté. Ddieu scie candu ne va resari sórele!

Ori care ablegatu romanu, cautandu la mass'a cea mare, care insufletita pentru nationalitatea s'a, ii sta la spate, fára ca s'aru face neamiculu propasirei magiare, și póte affá materia destula pentru a-perarea nationalitáti in legile citate, prin maretulu ablegatu rusu Adolf Dobrzsánsky; in direptiunea, indegetata; prin intieptulu ablegatu serbu Sfetozár Milutinovicu și in insasi sanctiunea pragmatica, fundamentulu in-paciuirei, recunoscuta prin ambii factori a legislatiunii ungré. — In sanctiunea acésta nu figureza natiunea magiara ci aristocrati'a și toti locuitorii tieriei, și precum numerulu aristocratiei, nobilii romani cu cei magiari au fostu asemenea membri a santei coróne, asiá erau și ceialalti locuitori egali in toate, fatia cu locuitorii magiari. Erá limb'a latina, nu cu laptele mamei supta, ci prin sudóre cástigata; era tiéra unгурésca, nu magiara, și altele. De unde urmédia, ca dupace Magiarii, in anii 1836. 1840. 1844. 1848. espungendu limb'a latina din comerciulu tieriei, pe sine

drepturile lor constitutiunale si interesele lor politice conditionate de unitatea imperiului nu voru fi sacrificate unei concessiuni prea estinse fatia cu Ungari'a; Europ'a civilisata in sa au pututu sa se convinga, ca deca cum-va impacarea nu s'aru putea, vin'a numai cade pe coróna, care nu au lipsitu a tinde mân'a de impacare, ci aru cadé numai si numai pe cerbicosi'a celei lalte párti. Si in a-deveru in opiniunea publica a Franciei, Angliei si a Germaniei ne-prussiane vede omulu, ca s'a făcutu o schimbare, carea nici de-cum nu e favoritoare teoriiloru celoru cerbicoase ale conducatoriloru magiari.

Mai departe arata Presse ca Deák si pune in desiertu tota trud'a, cá sa refrंगा in adres'a a dou'a motivele aduse de res-criptu si recunoscute de toti politiciii practici si moderati de dincolo de Lait'a. Nu ca dóra ceea ce au esitu din pén'a celebrului capu de partida nu aru cuprinde si câte unu adeveru si câte ce-va nou, de-si s'aru puté sustiné, mai multu cu dreptu decâtu fára dreptu, ca, ceea ce e adeveru in adresa, nu e nou si ceea ce e nou, nu e adeveru.

Reulu nevindicabilu alu lui Deák stá in alegerea punctului de manecare. Si cu cátu suntu mai drepte argumentatiunile pe basea acestei premise false, cu atât'a trebuie sa fia consecintiele din ace-lea. Retacirea in alegerea punctului de manecare se cuprinde in armatórele: Deák privesce regularea cestiunei unguresci, de unu procesu, pre candu in realitate se tratéza de o impacare. Elu ignoréza factulu, pre care cuventulu de tronul lu constatéza si pe care adres'a cea d'antáiu l'au primitu destulu de otáritu. Cine dice in sa impecare (complanare), acel'a dice, ca jertfesce o parte din dreptulu seu adevératu séu numai parutu in favórea celei-lalte párti. Cine pórtu unu procesu cauta sa si ajunga scopulu seu prin aceea, ca si argumentéza dreptulu seu inaintea judecatoriului pe cátu numai i se póte. Cine vrea in sa se impace, sa uita nu-mai, firescu lucru, sa nu pérda mai multu de cátu e de lipsa sa pérda. Ce-va in sa la tota intempleria trebuie sa céda, pentruca altmintrea nu e impacare, ci processu séu simpla rugare. Ungari'a nu póte sa pórtu procesu cu regele seu si nu póte nimenea presu-pune, ca corón'a si va negá pretensiunile de esistintia, celu mai d'antáiu preceptu alu ratiunei de statu, pentruca se róga de asiá ce-va diet'a unguresca, pre lângu espunerea opiniuniloru sele despre continui-tate de dreptu. Deja cu primirea impacárei, in principiu, au renun-tiatu (Deák) la cálike aceste nepractice si fára de resultatu. Elu au recunoscutu aceea ce se dice cu: do ut des, facio ut facias, de punctu de manecare alu tratárei; cu principiulu acest'a nu se po-trivesce, a cere totu si a nu promite nimic'a.

Eveneminte politice.

Sabiiu in 9 Martiu.

Ce amu avé mai insemnatu pentru astadata din tíera amu tre-cutu sub rubricile: Sabiiu.

Din diet'a din Pest'a aflámu ca in sied. din 19 Martiu n. s'a cetitu proiectulu de adresa, de care referirámu pe scurtu in nrulu trecut. Unu numeru insemnatu de deputati vrea cá sa se primésca proiectulu fára desbatere, cu tóte aceste Bartalu vorbí o ára in-tréga. Facendu-se dupa aceea votare nominala s'a primitu pro-iectulu. 56 deputati au fostu absentu si unulu nu au vrutu sa voteze. Desbaterea speciala in sa fú de totu scurta, cáci se finí in aceea si siedintia. Déca s'a impartásitu séu nu adres'a si casei magnatiloru, nu scimu pána in momentul de fatia.

Diuariele din Vien'n'a privescu in ordinatiunea regelui prussianu, carea norméza penalitatea celoru ce voru fi pentru altu suveranu afara de Imperatulu Austriei si regele Prussiei in ambe ducatele dela Elbe, séu voru vatemá pe cesti doi suverani — de, o provocare cátra Austri'a, pentruca cestia din urma nu persecuta pre Augustenburgi — si de aceea acele diuarie sufla necontentu in trambiti'a de resboiu.

In Boem'i'a e unu fenomenu politico-socialu insemnatu si adeca escesele cele multe contra jidaniloru. Regimulu s'a vedíutu silitu a publicá in mai multe districte dreptulu statariu.

Despre conferintiele din Paris ne spunea Zukft o scire momentósa. La desbaterea: deca e a se sustiné principiulu unirei in principatele romane séu ba, s'a stracuratu si parerea represen-tantelui rusu, ca aru fi bine sa vina Stirbei, iará a reprezentantelui austriacu, ca aru fi potrivit Bibescu pe tronulu Romaniei.

Din óre care parte sa se fia propusu cu acea oca siune fiíulu alu doilea a lui Victoru Emanuilu Amadeu, in contr'a cárei propu-neri reprezentantulu Austriei sa fia protestatu energicu.

S a b i i u. 9 Mart. In nr. 16 alu foiei nóstre anuntiaserámu publi-culni nostru, ca siedintiele universitátiiei natiunale din Sabiiu suntu amanate. „Hrm. Ztg“ de eri da publicitátiiei actulu resultatu din acele siedintie, in cestiunea de dreptulu de statu transilvanu, carele este o nóu'a representatiune cátra Májestatea Sea Imperatulu. Ea-ta ce dice Hrm. Ztg. etc. despre acelu actu:

„Universitátea natiunala si-a tinutu de datoria, cá luandu ansa din tramiterea de deputati la diet'a din Pest'a, concessa prin pr. in-rescriptu regescu din 25 Decembre 1865, sa si depuna ideile sele

de dreptu, temerile sele in privinti'a acestui'a si rugarea sea, inaintea iubíului ei Imperatu si Principe alu tíerei, inaintea cáruí increde-rea e o datoria de cetátiénu si dreptulu si afla totudénn'a scuti-rea sea si Préinaltu cáruí'a provedinti'a Ddieésca i-a datu missiu-nea acést'a sublima si grea.

„Actulu testéza cu istori'a dreptului si cu legea in mána, ca Transilvani'a are dreptulu si trebuinti'a de a fi si mai departe tíe-ra a imperiului de sine statátore si tinátore de coróna unguresca.

„Representatiunea“ „tine tare de art. XIII din 1791. De uni-versitate Nationis Saxonicæ aliisque Sedium, Civitatum et Opido-rum in gremio ejusdem Nationis existentium Communitatibus in legali activitate ac libertate conservandis, emanatu din stravechiulu temeiu contractualu alu natiuniloru recepte transilvaue si consa-cratu prin sanctiunea corónei si carele fára de voi'a natiunei e nestramutabilu.

„Ea tine tare de preagratiós'a promissiuine a Májestatei Sele c. r. apostolice, ca adeca nici chiaru prin concederea repre-sentárei Ardélului in diet'a unguresca, nu se va alterá nici decâtu sustarea in dreptu a legiloru pána aci emise.“

„In fine ea e suportata de acea incredere, ca Májestatea Sea nu va concede nici odata vre-o schimbore in dreptulu natiunei sa-sesci, fára conclucrarea si aprobarea acestei prea credincióse uni-versitáti, cá singurulu organu legalu alu in tr ege i popu la tíuni a p amentulu i s a s e s c u.

„Inchiéie cu omagiala si piós'a rogare, cá Májestatea Sea prin grati'a Sea parintésca sa garanteze influinti'a Ardélului asu-pr'a transformárei constitutiunale de dreptu a imperiului, neangu-stata, si sa reserve cestiunile de uniunea Transilvaniei cu Ungari'a, respectandu preagratiósu representatiunea nóstra pré umilita din 6 Noembre 1865,— consultárei si decideri constitutinnale a dietei tran-silvane dupa competinti'a legala a acelei'a.“

Dintre muntii apuseni in 1 Martiu 1866

Tóte plasele populatiunei din Transilvani'a se ocupa acum de afacerile alegeriloru de deputati conchiamati la diet'a din Pest'a.

Mai inainte de a pásí la descrierea alegeri deputatulu Abru-danu trebuie se amintescu, spre orientarea on. publicu ca dupa regulamentul legiloru din 1848, privitoriu la alegerea acést'a — opidulu Rosi'a in sa se tine de Orasiulu Abrudu, si prin urmare e indreptátita la alegerea deputatulu Abrudénu. —

Domnulu Jude primariu din Abrudu a conchiamatu Centumvir-atulu Abrudanu la o conferintia —, dar fára cá acést'a sa scia, ca aceea conferintia ce feliu de caracteru va sa aiba? se intielege ca cu scopu politicu — voiú sa dícu ca fratii magiari au sciutu mai inainte, pentruca li s'au spusu prin patronii loru, cari au umblatu din casa in casa, din care cauza unii dintre centumvirii romani — nefíndu pe acasa in díu'a conferintiei nici ca potura luá parte la acea conferintia. Acést'a au placutu fratiloru magiari, ba li s'a ingrasiatu inim'a, si ven-diendu-se ei acum'a si cu oca siunea acést'a — in elementulu loru de dis-punere si suprematie — dupa celirea regulamentulu — au pasitu numai decâtu la alegerea comisiunei centrale, care la propune-rea presiedintelui s'au alesu din magiari si romani, in sa asiá cá majoritatea au cadiatu pe partea fratiloru magiari (se n'tielege, ca cine imparte parte-si face); — de-si centumvirii romani din Rosi'a n'au fostu chiamati la conferinti'a acést'a — afara de 1—2, nu sciu dupa ce regulamentu. — Lasu a mai pomení si aceea: ca din bunavointia si grati'a fratiloru magiari, in comisiunea centrala dintre románi s'au alesu totu astfeliu de individi, carii parte din nepricepere parte din indiferentismu, putínu se intereséza si facu ce-va pentru natiunea romana, afara de 2 T. si B. carii si pána aci: prin pacitatea, influinti'a si zelulu loru natiunalu au lucratu in interesulu natiunei romane. —

Comisiunea acést'a astfeliu compusa, dupa placulu fratiloru magiari, nu sciu dupa ce § alu regulamentulu de alegere au decisu, ca afara de onoratorii si meseriesii, cari lucra regulatu meseri'a — numai acel'a póte fi alegatoriu, care platesce dare de case 75 xr. v. a. — pána candu noi scimu ca in sensulu regulamentulu respec-tivu, acel'a care are casa si masa ori proprietate de 300 fl. v. a. ca cetátiénu in cetate e indreptátitu la alegere. Acésta decisiune — dupa parerea nóstra — e in contr'a regulamentulu de alegere. — Dupa acést'a s'au alesu comisiunile conscriítore de trei, in care s'au viritu ici coela si câte unu románu, dar totu de plas'a celoru de susu. Comisiunile aceste au comisu cele mai mari ilegalitati — fatia cu instructiunea de alegere —, conscriindu mai pe toti ma-giarii, cari nu au nici o proprietate, si suntu asiá dicendu óre cáti numai nisce proletari, ne ávendu nici unu titlu de dreptu la ale-gere —; si din contra reieptandu pre cei mai multi románi cu pro-prietate de 1000 pána la 3000 fl. v. a. — cum s'au intemplat p. e. in partea cea din susu a Cornei (unu crángu alu Abrudului) unde suntu celu putínu 120 proprietari, care aru puté fi indrepta-titi la alegere; si prin uneltirea Dlui B. F. s'au in scri su in list'a de alegere numai 8 di optu alegatori romani —; poftímu din 120 de alegatori s'au in scri su 8 acést'a e dreptatea ce ni-o dau confratii nostri — Dómne! dar totu asiá o sa mérga acést'a pána in finitu?

— Ce se atinge de votisare Români din Abrudu, Rosi'a și Corni'a vedindu toate aceste, dar de alta parte vrendu a remanê consecinți cu procederea lor de mai înainte, — s'au refîntu unanimu dela ea, ne luandu parte la alegere afara de unulu fiulu periciunei, care dorere! fiindu inteligent — si-au vendutu consciinți'a sea pentru unu blidu de cr. . . . și unu pocalu de vinu; că și Isavu dreptulu de anti'a nascere pentru unu blidu de linte si-au votisatu pentru deputatulu magiaru — acestui'a i-au mai urmatu unulu din nesciinți'a, pe care l'amu vediutu venindu beatu dela alegere; acestu inteligent aru meritá de a-lu face cu numele cunoscutu; insa modesti'a nu ne earta, decâtu ca tempulu lu va descoperi. Romani din Abrudu, Rosi'a și Corni'a au insinuatu unu protestu comisiunei alegatôre, care se alatura aci' prin Dni Nicolau Mestecanu Parochu, Gerasimu Muncacianu juratu și Ioann Barbu, prin care si-au justificatu retinerea dela alegere. Nu pociu sa nu amintescu cumca acesti Dni suntu nisce romani fôrte zelosi, carii nici odata n'au crutiatu ostenála și jertse pentru interesulu natiunei și cu deosebire D. Parochu Nicolau Mestecanu din Rosi'a, care pre lângá implinirea misiunei sale cei sante de parinte sufletescu — cu ocasiunea conscrierei alegatoriloru din Rosi'a, si-au datu tóta silinți'a, cá sa se conscrie toti cei indreptatiti din Parochi'a sea. Deputatulu abrudénu, alesu din partea fratiloru magiari e Dionisiu Szeles.

G— u.

Onorata comisiune alegatôre!

Subscriii alegatori de natiunalitate româna din opidulu Abrudu, Corni'a și Rosi'a (Verespatak) venimu a incunoscinți'a onorat'a comisiune alegatôre cá noi nu putem a luá parte la alegerea de deputatu pentru diet'a conchiamata pe 10 Decembre 1865 la Pest'a din urmatôrele motive.

a) pentruca noi tinemu strinsu la determinatiunile p. n. diplome din 20 Octombro 1860 proclamata de Majestatea Sea Imperatulu Austriei și marele Principe alu Transilvaniei cá lege fundamentala de statu, care recunósce și garantéza autonomi'a Transilvaniei, cá a unei tieri cu totul independente de Ungari'a in sensulu constitutiunei patriei și a legiloru ei de mai înainte.

b) pentruca acésta pré inalta diploma prin dieta constitutiunale a marelui Principatu Transilvani'a de Majestatea Sea pe 1 Iuliu 1863 in Sabiu conchiamata, in forma de articulu de lege s'au in'articulat in legile patriei, și ca atare prin Majestatea Sea Imp. Austriei și marele principe alu Transilvaniei cu datu din 26 Octombro 1863 sanctiunandu-se, au devenitu unu actu bilateralu de Statu și indeobsce obligatoriu recunoscutu de atare și prin préinaltulu rescriptu din 25 Decembre 1865 prin care se concede Transilvaniei de a tramite reprezentanti la diet'a Ungariei pe 10 Decembre 1865 la Pest'a conchiamata.

c) pentruca referintiele de dreptu publicu a marelui Principatu Transilvani'a cátra intregulu imperiu, pentru care sa accentuédia necesitatea tramiterii deputatiloru Transilvaniei la diet'a din Pest'a, prin actele urmate pe temeiulu préinaltei diplome din 20 Octombro 1860 cá lege fundamentale de statu se afla regulate: da chiaru déca in acestu respectu aru mai fi ce-va de doritu precum și este; pertractárele cerute in asta privintia in intielesulu de dreptu constitutiunale numai in virtutea legiloru patriei nóstre transilvane independente dela alte tieri in dieta propria prin iniciativ'a corónei, ori prin iniciativ'a dietei se potu suscepe și completá, din care cauza

d) diet'a Ungariei nu are competinți'a legelativa asupr'a Transilvaniei in nici o privintia, prin urmare nici in privintia negótiiloru ce din respectu cátra tierile imperiului dincolo de Lait'a s'aru privi de negótie publice.

e) pentruca chiamarea Transilvaniei la diet'a din Pest'a se face pe temeiulu articulu alu II-lea din 1848, care eschide principiulu egalei indreptátrei politico-natiunale, și stá in apriga contradictiune cu legile dietei din Sabiu din anulu 1863, aduse in privintia indreptátrei natiunei române cá natiune politica.

f) pentruca caus'a pentru care natiunea româna transilvana și poporulu munténu din care facu parte subscriii alegatori au redicatu arma in anulu 1848 se euprinde parte mare și incitatulu articulu de lege, vis-a-vis de care ne și lipsesce totu momentulu care ne-aru respandi ingrigirile de prejudetiu pe acelu casu, déca pasindu de pe terenulu de dreptu, in care neeste asecurata atáto indreptátrei natiunale, cátu și indreptátrei patriei, ne-amu demite la alegeri și amu participá la diet'a din Pest'a.

Din causele premise deci candu ne dechiarámu a nu luá parte la alegere, ne rugámu totu odata, cá acésta a nóstro dechiaratiune subscernandu-se dimpreuna cu protocolulu de alegere sa se aduca la Préinalt'a cunoscia a Maiestáti Sele c. r. apostolice imperatorulu Austriei și Marele Principe alu Transilvaniei.

Abrudu Rosi'a 6 Martiu 1866.

(Urméza un'a suta și optu dieci subscriptiuni.)

O r a d e a m a r e 10 Martiu.

Fratii români, oári au propusu alegerea Dlu Emanuilu Goszdu

de ablegatu in comitatulu Bihariei, și voru aduce áminte, ca noi numai asiá ne-amu invoitu in acésta alegere: déca DSea și va dechiará alipirea cea mai adanca cátra natiune, și natiunalitatea nóstro. Altmintrelea alegerea acésta a DSele, cu inapoierea fiiloru nostri propusa, n'amu partinit'o; pentruca locuindu in Pest'a, nu cunósce durerile nóstre; iara despre alta parte compatriotii unguri, au cei mai eminenti oratori, și publicisti, spre apararea natiunalitáti magiare, și suprematisare. Deci nici decâtu nu se afla necesitáti, chiaru pentru interessulu natiunalitáti sele, de ajutoriulu ablegatiloru români. — Mai mare lipsa avemu noi de partinire, și a perare; cáci compatriotii magiari nesciindu-ne limb'a, și datinele, la cea mai mica fapta a nóstro privescu cu spaima, și cu aceea suspitiune, cá și cum noi, candu graimu, și dupa puterile nóstre facemu ce-va in interessulu egalei indreptátrei, amu lucrá pentru desbinare, și ce e mai multu! pentru infintiarea Daco-romaniei — care este o inventiune reutaciósá, in anulu 1848 spre invinuirea nóstro fabricata, insa in Istori'a stralucitulu Papiu Harianu barbatescu combatuta și demintita. Dicu: noi cei cu nedreptulu suspitionati, avemu lipsa de apararea natiunalitáti, și proptirea barbatiloru, prin noi insusi alesi, incredintiati și tramisi la dieta, nu altii, nu natiunalitatea prépolinte.

Români, Preotii cei bravi din cerculu Tinc'a (Tenke) inbarbatati, insufletiti, și ajutati prin neobosit'a staruintia a Dlu Simeonu Bic'a, prélaudatulu vicariu episcopescu a diecesei Aradane — cu dorinți'a aperárei a numelu natiunale, egalei indreptátrei, și asiá infintiandei fratietáti adeverate, au alesu de reprezentante românu pre Ilustritatea Sea Dlu Emanuilu Goszdu.

Condeiuulu meu nu e in stare a descrie zelulu, barbatia, și invapaierea romaniloru din Tinc'a la alegerea Dlu Goszdu — presupusulu aperatoriu a interesseloru patriotico-natiunale — cu fapta, și pericolulu vietii sale, de dóue ori contestate! — Eii au suferitu caldura, frigu, fómete, sete, amenintiári, și chiaru și ucideri dela partid'a contraria; n'au primitu bani, beutura, pamenturi, ajutoriu de lemne, și alte daruri, dela proprietariulu pamenturiloru, a regaleloru, și paduriloru. S'au abnegatu pre sine insusi, numai cá sa aiba ablegatu romanu, și aperatoriu zelosu la dieta!

Si ce castigara romani Tincani prin atátea sacrificie? O dechiaratiune, in contr'a numelu și simtiului comunu a tuturoru romaniloru — prin Ilustr. Sea Dlu Emanuilu Goszdu, mai deunadi, in cas'a reprezentantiloru facuta, ca adeca, Ilustr. Sea si in numele consotiloru ablegati marturisesce: a nu fi adevratu, ca sub numele natiunei magiare nu s'aru intielege și natiunea romanésca, ce atáta insemna: cá romani din tier'a unгурésca, Banatu (póte și cei din Transilvani'a) si-au perdutu numele dela stramosii sei ereditatu. Ei nu facu natiune fiindu poporu nomadicu — sub numele propriu — netoleratu și — contopitu in esistinți'a natiunei magiare! — Cam asiá au vorbitu și altu ablegatu romanu, in diet'a din 1848 — pentruce au și trasu asupra-si ur'a comuna a tuturoru romaniloru. — Adevratu! frumósá propasire facemu atunci, candu Maiestatea Sea Imperatulu Austriei, nu de multu recunoscu și decretá pre romani de natiune constitutiiva a Transilvaniei! candu cuprindemu in tíera tinuturi mari și curatu romanesci, avemu beserici Ierarchii preste Ierarchii, literatura, novele, scoli, nume romanu de un'a mie siepte sute și cáti-va ani, intre atátea furtuni grele pastratu.

Decumv'a in Istori'a strabuniloru romani, n'affámu esemple insufletitôre — pentru natiunalitate și vrednice de imitatiune! — le vedemu in portarea generósei natiunei unгурesci, care și constringe tóte puterile sale spre a-si intári numele, esistinți'a in Europ'a, a-si castigá suprematia — in tíera. Ea-si infintiá academia literaria, musee, teatruri natiunale, și multime de institutiuni; limba latina, chei'a generala a tieriei, paladiulu tuturoru natiuniloru, și tesaurulu sciintieloru classice, cu totul o eschise din afacerile tieriei, și astadi — cá și natiune n'are ce dori mai multu, numai cá — precumu voiesce D. Goszdu — sub numele magiaru sa se intieléga și ceialalte natiunalitáti. — Consecintiele acestui pasiu voru fi nenumerate, și noi astadi inca cei debili, cá romani, ne putem culcá, sa dormimu somnulu celu de mórté. Ddiu sci candu ne va resari sórele!

Ori care ablegatu romanu, cautandu la mass'a cea mare, care insufletita pentru natiunalitatea s'a, ii sta la spate, fára ca s'aru face neamiculu propasirei magiare, și póte affá materia destula pentru aperarea natiunalitáti in legile citate, prin maretiulu ablegatu rusu Adolf Dobrzský; in direptiunea, indegetata; prin intieptulu ablegatu serbu Sfetozár Milutinovicu și in insasi sanctiunea pragmatica, fundamentulu in paciuierei, recunoscuta prin ambii factori a legislatiunei ungré. — In sanctiunea acésta nu figuréza natiunea magiara ci aristocratia și toti locuitorii tieriei, și precum numerulu aristocratiei, nobilii-romani cu cei magiari au fostu asemenea membri a santei coróne, asiá erau și ceialalti locuitori egali in tóte, fatia cu locuitorii magiari. Erá limb'a latina, nu cu laptele mamei supta, ci prin sudóre cástigata; era tíera unгурésca, nu magiara, și altele. De unde urmédia, ca dupace Magiarii, in anii 1836. 1840. 1844. 1848. espungendu limb'a latina din comerciulu tieriei, pe sine

cu poporu de 3—4—5 milioane laolalta, s'au redicatu asupr'a natiuniloru, si prin acést'a natiunitatile, cari nu-su in stare a invetiá limb'a magiara asiá, cá si nascutul magiaru, pe ne asceptate le-au eschisu din diregatoriele de tíera. Aru avea strinsa datorintia, a indreptati, si celelalte limbi si natiunitati a tíerei, si a sustiné paritatea natiuniloru dupa spiritulu sanctiunei pragmatice. Altmintrele ecvilibriulu poteriloru, in tíer'a acést'a laolalta unite, aru remané vatematu, si nu s'aru infintiá pacea dorita.

Faimosulu publicistu — Baronulu Eötvös Iosifu, in brosiur'a sea 1865 tiparita, descrie pe lungu totu ce nu se póte dá natiunitatiloru, si nici ca atinge ei totusi li s'artu cuveni. Bá, inca spre cea mare a nóstra rusinare, aceea parere si-o deschide, cá si cum oratorii natiunitatiloru aru fi cumperaveri cu diregatorii. De unde se vede: ca déca ablegatii natiunitatiloru — ce nu se póte crede — pentru cástigarea diregatorieloru publice, s'aru convoi, cá numele natiunitatiloru sa se contopésca in celu magiaru — prin asiá fapta, aru deveni sub cea mai grea respundere, inaintea lui Dumnedieu, a natiuniloru sele, si a tíerei.

Varietati.

Amu primitu dela D. conte Haller jun. urmatórea declaratiune, pre carea o publicámu in traducere fidela.

Stimate dle Redactoru!

Correspondentele „T. R.“ dela Ebesfalu, in incunoscintiarea trimisa despre miscările de alegeri de deputatu in comit. Albei superiori si pe carea Dlu Redactoru in urulu esitu in 8 a lunei curente a si edat'o, amintindu de numele meu statoresce, ca io asiú fi cumperatu si cu 2 fl. votu spre acelu sfersitu, cá candidatulu meu sa póta fi deputatu. E fapta ne negabila ca s'a intrebuintiatu mijlóce de jositóre spre cástigare de voturi, s'a intemplatú si terguri (vásárák) dupa cum insumi amu anditu, dar cá eu sa fi avutu asupr'a acelorú cea mai mica inriurintia, negu si dechiaru correspondenti'a de fára de caracteru si infama, provocandu pre correspondentele dtale, cá date credibile despre aceea, ca cine au fostu acci cari au promisú pentru unu votu 2 fl. sa mi tramita in graba, pentruca ori prin cine s'aru fi intemplatú acést'a, sa le tramitu la dief'a din Pest'a.

Pe stimat'a redactiune in sa o provocu, a dá locu in stimat'ai fóia acestei dechiaratiuni, la din contra voiu fi silitu pentru calumni'a ne'ntemeiataa cerc pedepsire pe calea legei.

Ferihaz 1866 Martiu 14 if Graf Haller m/p.

Ne pare reu de dlu conte, cáci ni-aprovocatu sa publicámu aceste struri, cari abstragendu dela limbajulu si neconsecintiele lorú, mai au si aceea in defavórea densului, ca se vede, ca nu au intielesu bine correspondenti'a nóstra, pentru ca acolo unde e vorb'a de 2 fl. numai e vorb'a de domni'a sea, prin urmare nici noi, nici publiculu nu a pututu cugetá nici decum, ca densulu aru fi fostu faptuitorulu. De alta parte suntemu recunoscatori dlui conte, cáci ne vine intr'a-jutoriu si intaresce ceea ce au disu si correspondentele nostru, din ceea ce se vede, ca impertásirea acestui'a totu nu va fi fára de caracteru, nici infama.

Red.

Principatele române unite.

Bucuresci 25 Fauru (9 Mart.)

Cele mai multe din foile streine, reproducendu-se un'a pe alt'a, spunu ca Comitele de Flandr'a aru fi refusatú positivu. Unu comunicatu in „Monitoriu“, alu guvernului nostru, ne spune ca acést'a positiva afirmare nu este adeverata. Si noi, in nr. trecutú, amu fáctú cunoscutu ca, dupa sciri positive ce avemu, Comitele de Flandr'a n'a refusatú positivu, precum nici n'a dechiaratu positivu ca primesce, cáci dupa cumu amu demustratu, avendu unu frate pe tronulu Belgiei, ii erá peste putintia a dechiará ca primesce positivu.

Ilustrulu seu tata, erá unu particularu, cá sa dicemu astfelu, candu i s'a oferitu tronulu Belgiei, si cu tóte aceste, a disu deputatiunei ca nu póte dechiará positivu ca va primi, pâna ce nu se va pronunt'a Congresulu. Cum dar fiinlu, aflându se intr'o positiune multu mai gingasia, aru fi potutu dechiará positivu ca primesce, mai inainte de a se fi pronuntiatu Congresulu?

In privinti'a Congresului, asemene scirile ce continu foile streine suntú asemene gresite. Avemu o depesia de eri, din Paris, dela unulu din amicii nostri, ce este pusu in positiune de a fi fórté bine informatu, prin care ne spune ca s'a otáritu positivu, Conferintiele la Paris, si ca se voru deschide in curendu. Si mai avemu inca o scire telegrafica positiva si fericita a comunicá Romániloru. In Camer'a Comunelorú, Ministrulu Engliterei, barbatulu celu mai insemnatu din ministeriu, si totu deodata celui cáru'i'a Románii n'au uitatu cátu-i datorimú, D. Gladstone, a dechiaratu ca „Guvernulu doresce a se tiné séma de vointi'a Romániloru.“

O epistola, ce primimú astadi dela unulu din francesii cei mai insemnati, de mai dice inrte altele:

„Franci'a si guvernulu ei suntú otáriti a ve dá totu concursulu, déca intielegeren si bun'a ordin va domni in guvernú si in societate si déca se va procede seriosu spre viitoriu prin mesuri liberale si prin reforme folositoare. O constitutiune bine cumpenita si la rga, este mijloculu celu mai sicuru pentru acést'a.“

„Trompet'a“, in numerulu seu trecutú, cerea punerea in lucrare a dárei la semnu. Acést'a cerere este romanésca, si-o facemú si noi guvernului si Dloru ministri competinti.

Aflámu ca d. ministru din intru va infatisiá, máne póte, Adunári unu proiectu de lege, prin care cere desfiintierea legei de presa si punerea ei subt legea comuna, si fára altu judecatoriu de cátu natiune insusi, adeca juratii. Déca acést'a scire este adeveratata n'avemu decátu a felicitá pe d. ministru din intru, pentru acést'a frumoasa initiativa si a-lu rugá, si pe domni'a sea si Adunarca, a o face de urgentia.

Primirámu astadi o depesia particularia din Paris, care ne asigura din nou, ca unele din puterile garanti suslinu cu taria, si voru sustiné vointi'a natiunei romane. Intielepziune si en e r g i a ne dice correspondentele nostru, credintia, taria, unire si unitate si tóte natiunele ne voru sustiné, si tóte puterile garanti voru recunosce ca suntemu o natiune autonóma, cópta pentru tóte libertátile, si voru consfinti cerintiele si vointi'a poporului romanu.

Scirile cele neadeverate urméza a circulá, atátu prin orasiu cátu si prin unele foi straine, spre esemlu, se spune ca romanii de preste Milcovu aru tinde spre separatismu. Nu trebuie multa sciintia spre a fi convinsi ca acést'a scire este cu totulu neadeverata, spre a sci ca acelu care aru lucrá pentru separatismu nu este unu tradatoriu; ci unu omu, ale cáru facultati mintale s'au perdutu, unu omu ce trebuie tramisu nu in localulu destinatu tradatoriloru, ci in casa bietiloru nenorociti bolnavi. Nu póte fi adi nici macaru unu copilu care se nu scie, ca chiaru de a-mu putea dorí separatismulu elu este preste putintia a se dobandi.

Inre scirile cele neadeverate ce suntú in tóte foile streine, este si aceea ca Comitele de Flandr'a aru fi refusatú positivu. Amu disu si sustinemu, ca nu este asiá. Comitele n'a refusatú positivu; elu a lasatu puteriloru a otári, fára ca elu sa le impedece in nimicu primindu séu refusandu netedu.

Locotenenti'a domnésca.

Domnii Scarlatu Falcoianu si Ioann Bratianu, suntú numiti membrii ai deputatiunei, insarcinata cu aperarea votului corpuriloru legiuitoare, dela 11 Februaru, inaintea puteriloru garante. „Rom.“

— Contribuiri depuse la redactune pentru campenii cereati de fómele dela: Prea On. P. Petru Bodila Prot. gr. or. 5 f. On. D. Ioann Tohati jur. 5 f.

Nr. 9—1 Concursu.

Prin carele se deschide concursu pre 4 septemáni de la intái'a publicare:

1) Pe statiunea invatietóresca din Ictaru Protopresbiteratulu Hasiasiului, indiestrata cu emolumintele anuale in bani gat'a 60 fl. v. a. 20 chible de gráu, 20 chible de cucuruzu, 50 ponti de sare, 50 ponti de clisa, 15 ponti de lumini, 8 stángini de lemne, 4 jugere de aratura, 1/2 jugeru de gradina, si cortelu liberu. Insa a trei'a parte din emolumintele acestei statiuni este rezervata fostulu aei emerit. Invatietori Teodoru Nesco.

2) Pe statiunea invatietóresca din Leocusesci, cu emolumintele anuale in bani gat'a 84 fl. v. a. 12 chible de gráu, 20 chible de cucuruzu, 100 ponti de sare, 100 ponti de clisa, 15 ponti de lumini, 10 stángini de lemne, 1/2 jugeru de gradina, si cortelu liberu.

3) Pe statiunea invatietóresca din Paduranu, cu emolumintele anuale in bani gat'a 42 fl. v. a. 8 chible de gráu, 12 chible de cucuruzu, 50 ponti de sare, 50 ponti de clisa, 10 ponti de lumini, 8 stángini de lemne, 2 jugere de livada, 1/2 jugeru de gradina, si cortelu liberu.

4) Pe statiunea invatietóresca din Topl'a, cu emoluminte anuale 20 fl. v. a. 6 chible de gráu, 16 chible de cucuruzu, 50 ponti de sare, 50 ponti de clisa, 10 ponti de lumini, 8 stángini de lemne, 1 jugeru de gradina, si cortelu liberu.

Doritorii de a ocupá vre-unu din aceste posturi invatietóresci suntú avisati recursurile sele timbrate, si indiestrate cu estrasu de botezu, cu atéstare despre absolvarea cursului pedagogicu din Institutulu Preparandiulu din Aradu, despre servitiulu de pâna aci, si despre portarea lorú morala si politica, a le adresá cátra venerabilulu Consistoriu Aradanu, si incóce ale strápune.

Bellintiu 3 Martiu 1866.

Constantinu Gruiciu
Protopresb. Hasiasiului si Inspec. distr.

Ioann Cristea,

compactoru in Sabiiu, se recomanda on. publicu romanu cu legarea de cárti, protocóle, brosiure etc. si preste totu cu esecutarea tuturorú comisiuniloru, ce cadu in cerculu compactoriei, promitendu lucru promptu si solidu si pretiuri cátu se póte mai moderate.

Locuinti'a: Sabiiu, strad'a iernei (Wintergasse) Nr. 253 vis'a vis dela tipografi'a archidiecezana.
Nr. 10—1